

Ozir na zadnje čase slov. politike.

(Dalje.)

Tako moje pismo. A slovenska večina v kranjskem dež. zboru se je zavoljo kakih malenkosti z nasprotniki svojimi in tudi z vladnim zastopnikom pulila in kresala, da je bila groza, o najvažnejši zadevi — o dualizmu pa si ni upala do zadnjega ni besedice spregovoriti. To molčanje se je s tem zagovarjalo, da se deželni zbor ni mogel pretresa nove ustave lotiti, ker mu se nova ustava še predložila ni; ali deželnega zbora dolžnost je bila predložbo zahtevati, ker po stari ustavi je imel dež. zbor pravico poslati svoje v pravi, skupni državni zbor — v „gesamtreichsrath“ pošiljati, a po dualistični ustavi mu se je ta pravica le na poldržaven zbor skrčila, s tem se je kompetencija njegova, torej tudi „landesordnung“ sama bistveno spremenila, ta pa se vsled 38. §. dež. reda ustavno in veljavno spremeniti ne more, dokler deželni zbor sam v to ne privoli, v kar privoliti ne more, dokler se mu v privoljenje in potrjenje ne predloži. Izgovor, da ni visoka vlada nove ustave dež. zboru predložila, je torej čisto prazen. — Razen tega je imel dež. zbor vsled 19. §. dež. reda pravico, novo ustavo — sam v pretres vzeti in izreči, ali so na Dunaji skovane nove postave deželi koristne ali škodljive. Zatorej so Poljaki v svojem dež. zboru izrekli, da jim ni dualizem, zlasti pa cislajtanizem celo nič po volji; oni so adresu in resolucijo za samostojnost Galicije, torej zoper sedanji dualizem napravili, čeravno jim ni visoka vlada dualistične ustave v potrjenje predložila. Mi Slovenci se z dualistično ustavo še veliko menj zadovoljiti moremo. Nam je pred vsem treba zedinjenja v eno politično in administrativno celoto, ktere Poljakom tudi v dualizmu nikdo ne krati. L. 1866 je šlo za to, da bi se staroavstrijska Istra ali grofija pazenska, ktera po zgodovini h kranjski deželi spada, s Krasom in Trstom vred zopet s kranjsko deželo zedinila; ali g. L. Svetec se je zoper to v Novicah oglasil in rekel, da to nam kratkoma ne zadostuje, ker Slovenci bi tudi potem še zmeraj ostali razdeljeni na Koroško, Štajersko, Kranjsko, Gorisko in nekdanjo beneško Istro. „Kteri Slovenec, — je prašal takratni Svetec — kteri Slovenec bi mogel z vladarjem, ako bi za to šlo, podpisati državopravno pogodbo, ki bi tako našo razdrobljenost za vselej potrdila in ki bi polovico našega naroda za vselej podvrгла tuji večini? Jaz mislim, da se ne najde, in če se najde, usahni mu roka . . . Naj si premisljujemo naše reči kakor hočemo, vse misli vodijo le na eno prepričanje: da pravega zagotovila in djanskega napredka naše narodnosti ne bo, dokler vsi Slovenci ne bomo imeli enega deželnega zbora in skupne, našemu zboru odgovorne deželne vlade.“ Tako je kakor vsakemu pravemu Slovencu tudi g. Svetcu zedinjena Slovenija takrat še prva bila. Zdaj se bojda za njo več ne zmeni; vendar se ni prepričanje o potrebi zedinjene Slovenije, in nedogotovljenosti sedanjih državnih razmer zaradi tega ne za las pomenjalo, ker smo zraven tega Kranjski Slovenci od svojih poslancev, ki si so dali po drugih volitvah svoj federalistični pregram od naroda samega potrditi, s polnim pravom še veliko večo delavnost v federalističnem smislu pričakovali, ko Poljaki od svojih, kteri so bili federalistično adresu pod klop vrgli iz strahu, da jih ne bi vlada razpustila in drugih volitev razpisala, — ker je slov. ljudstvo samo na Štajerskem — to bogme ni, kar si bodi — in pozneje tudi v Primorju jasno in glasno razodelo, kaj misli o dualizmu in o „sreči“ in ravnopravnosti njegovi, in kako živo da neobhodno potrebo zedinjenje Slovenije priznava; — smo mislili, da ni nikdar mogoče, da ne bi kranjski deželni zbor v tej najvažnejši zadevi vsaj toliko storil, ko dež. zbor galiski. In vendar je celi čas svojega zborovanja o tej najvažnejši zadevi molčal ko zid, in edini dr. J. Bleiweis je nekoliko besed o škodljivosti dualizma in potrebi zedinjenja Slovencev spregovoril. Da bi se bile te besede izgovorile kje v graškem, celovškem, ali katerem drugem sosednem dež. zboru, na vse drugo bi pozabili ter z veseljem „dobro! dobro!“ klicali; to da v kranjskem dež. zboru bi se bila morala na vsaki način barem poljski enaka resolucija nasvetovati. Ker se pa to ni storilo naj hvali, kdor hoče, ali pravi slovenski rodoljub naj to reč še tako trezno, hladnokrvno in objektivno premišljuje, vendar le prepričan ostane, da ne more hvaliti niti dr. Tomanu in njegovih tovarišev, ki so kakor se kaže, že zdavnaj iz svoje zastave federalizem izbrisali in na njegovo mesto besede: „Ubi bene, ibi patria“ zapisali, niti dr. Bleiweisa, kteri ne neha naših dualističnih oportuncev zagovarjati, niti po stari navadi federalizmu še vedno se klanjati, kakor da bi ne vedel, da se dvema tako različnima gospodoma ob enem služiti ne more. — Ko so bili lansko jesen hrvaški magjaroni v peštanski „državni zbor“ prispele, rekli so, da jih je „das nuchterne und besonnene interesse des vaterlandes“ tje pripeljalo. Sklenjena nagodba pušča sicer Hrvatom v šolskih, sodnijskih in opravnih zadevah prav veliko in skoro dovršeno samostojnost, ali vendar so ti „trezni i razboriti“ rodoljubi brez potrebe v vseh drugih zadevah trojedne kraljevine historično in narodno neodvisnost gospodvanja lakomnin Magjarom za ljubav žrtvovali in na beli popirček sami besedo „podložnost“ zapizlali, kar ne bi bili smeli kot nuchterne und besonnene Politiker magjarskim hegemonom za ljubav nikdar, a v zvezi s Srbi, Slovaki, Rusini, Poljaki, Čehi in Slovenci celokupni Austriji za ljubav še le potem storiti, kedar bi pred seboj videli uresničeno celovitost trojedne kraljevine in zacepljeno krvavo rano — granico vojaško. — Slovenski državniki niso tako kakor hrvaški Slovencev večih davkov obvarovali, oni so pustili Slovence v dozdanjem toliko neugodnem, razdrobljenem stanu, vsled ktere imamo le kranjski Slovenci v svojem dež. zboru večino, in se je autonomija, od kar nam oni za njo skrebé s tem pomnožila, da nam cislajtanska, državna oblast še celo darila pridnim šolarskem dajati prepoveduje in da sicer proti ustavi po šoli gospodari. Vendar pa tudi slovenski poslanci svoje ravnanje politično, modro praktično in oportunsko imenujejo, a vsem drugim ljudem, ki niso tako slepi in nespametni, da bi v tako neizmerno imenitnih rečeh hvalili, kar se več hvalevredno ne obnaša, očitajo prevročo kri, nepraktično, nezrelo, raz-

devajočo politiko itd. itd. Oni trdijo, da slovenski državni poslanci potem ko so pri drugih volitvah na Českem in Moravskem Nemci djansko večino dobili, drugače ravnati niso mogli, kakor so ravnali, da, če bo kranjski deželni zbor resolucijo zaradi zedinjenja napravil, se ne ve kaj bi k temu graški, celovski in drugi sosedni dež. zbori rekli; da je treba naše ljstvo o potrebi zedinjenja še poprej podučevati, in oportunsko ravnati, da je tudi oče Palacki oportunez itd. — Naj vedo naši poslanci, da se v hladni vodi še kaša ne skuha, da ni bilo na Slovenskem dozdej za našo reč menda še nič „prevroče“ krvi, „vroče“ premalo, „hladne“ pa veliko preveč, zlasti v poslednjem času med pivaki našimi, sicer gotovo ne bi svojega kumovanja dualizmu z umetno napravljeno zmago Nemcev na Českem in Moravskem izgovarjali, namreč ravno zavoljo te krivične zmage bi še bolj protestovali zoper novo ero in njena dela, ki se na toliko krivični podlagi kujejo, kakoršna bi bila, če bi n. pr. v graškem ali celovškem dež. zboru Slovenci večino imeli; kajti znano je, da še na Koroškem, kjer je med Slovenci že precej od nemškega duha pijanih možictev, so se zadnje volitve tako vršile, da bi koroški Slovenci najmenj katic 6 slovenskih poslancev imeli, ako bi smeli sami voliti toliko poslancev, kolikor jih na njih število spada, kar jim žalibog sedanjí volilni red ne dopušča. Na Českem in Moravskem pa se ni nobeno mesto (kakor na Kranjskem, slov. Štírkem in Koroškem) noben trg, nobena vas, ki ima vsaj po večini slovansko prebivalstvo, narodni reči pri volitvah izneverila; le krivičnemu volitveniku in terorizmu vlade imajo tamošnji Nemci zahvaliti, da so pri velikem posestvu par glasov več dobili, vsled tega samo nemške velike posestnike v deželni zbor spravili in tako nemško manjšino v večino razšopirili, Čehi pa v českem dež. zboru v manjšino stlačili. Zdavnaj že so si Čehi prizadevali krivični volitvenik popraviti, da bi se Čehom tolika v nebo vpioča krivica ne godila, ali nemški liberalizem ni tega nikdar dopustil.

(Dalji prih.)

Dopisi.

Iz Ljubljane, 27. febr. J. R. [Izv. dop.] (O volitvah.) Naše umno konstit. društvo si je postavilo svoje kandidate za mestni odbor. Ni treba dvomiti da bi ne bili izvoljeni do zadnjega, kajti ako le je eden sam volilec pride volit iz vsacega razreda, zmaga je gotova! Narodna stranka se ne meni za to, in pravi da ima tudi svoje vzroke in se bo, brž ko ne čisto odstranila od omenjenih volitev in zakaj neki bi se tudi narod mešal med to, kar je po vladni in Gutmanovi vesti za prav spoznano, da „Kranjci bodi ma“, naj bolje.

Pa ne samo da v duhu že vsi konstitucionalni sedijo na magistratnih jerobskih stolah, že gre klic da ga že imamo. I koga? župana v osebi kandidata veleslavnega gospoda And. Sakraischegg-a, kovača iz zgornjih gradišnih ulic, on je „Kranj“ po volji božji in po zrelem prevdarku konstit. društva, in le eno napako ima. Mož kterege je narodu nasprotno društvo za kandidata izvolilo, ne zna ne pisati in ne brati. Vid se očitno, kakšen mestni odbor znamo dobiti, in kaj je od njega pričakovati. Vendar je gosp. Sakraischegg se že v neki tovarišiji izustil, da ima veselje prevzeti županstvo in sicer za manjši plačo kakor so jo imeli prejšnji župani, soditi zna dobro, in za pisavo si bo pa „šlibarja“ držal.

To je factum in narod bo od smeha popokal, ako bo konstit. društvo še dalje take stvari uganjalo.

Volilec je v resnici letos par sto več nego druga leta. Toda pomisliti je kakšni so le-ti volilci. Na primer je prišlo celi batalijon lajtnantov v drugi razred, potem je uradniška falanga zopet pomnožena, kakšen izid bi bil, si je lahko misliti, tem bolj, ker je iz prvega razreda veliko meščanov odstranjenih in v drugi razred degradiranih.

Jako čudno se nam tudi zdi, kakó da je gosposka prezrla poštene hišne posestnike in druge, ki že dvajset let samostalni žive in redno davke plačujejo. Morebiti za to, ker se zdi, da bi utegnili narodno voliti?

Ako imajo takšni pravico voliti, od kterih že več res ni, da so bili kedaj na svetu, zakaj se pa ne da volilna pravica možem, ki so davku podvrženi in so posestniki in sicer poštenega zadržanja?

Narodnjaki se tedaj ne bodo udeležili volitve za mestni odbor, dokler bo vladala ta navada in postava in tudi ne bodo nikdar mogli spoznati ta odbor za svoj ljubljanski mestni odbor, ki je bil izbran od konstitucional. društva od k. k. penzionirancev in oficirjev.

Politični razgled.

V dunajskem državnem zboru je Pratebevera s tovariši interpeliral ministerstvo, ali misli kako osnovo postave za direktne volitve še v tej dobi državnem zboru v potrjenje predložiti. Minister Herbst je predložil postave za povišanje plače sodnijskim pristavom in sodnijskim uradnikom. Cesar potuje na Hrvaško 8. prihodnjega meseca.

Dasiravno povsod zvone zvon miru, vendar noče niti francoski niti pruska država vojakov iz orožja spustiti, obe hraniti ogromno vojsko. — Mirneje se razvijajo stvari na Španjskem. Serano, ki je dobil oblast novo ministersvo zbrati, pridržal si je sedanje ministre; general Prim pak je javno izrekel, da ne hrepeni po nobeni oblasti, ter da bode vedno ostal zvest načelom revolucije in svobode. — Iz Rusija pak se piše, da vlada skrbno nabira mornarjev, in da se posebno dobro plačuje Amerikancem in Dalmatincem, ki hoté v rusko mornarstvo stopiti.

Ker je imela tiskarnica za volitve polne roke dela, se je naš sabotni list za en dan zakaznil, današnjega pa smo mogli čez nedelje le pol staviti in tiskati. V prihodnje pojde vse zopet po prejšnjem redu.

Vred.

V tiskarni, tiskar in selar
izdaja in selja v Mariboru
brez poljanja na
dono za vsako leto 5 gr. — 1.
za pol leta 2 gr. — 2.
za četrt leta 1 gr. — 3.

Po pošti:
za vsa leta 10 gr. — 1.
za pol leta 5 gr. — 2.
za četrt leta 2 gr. — 3.

Vredniti in opraviti
je v gospodarskih ulicah
(Herrngasse) št. 117.

SLOVENSKI NAROD.

Oznani:
Za navadno desetopno
vrsto se plačuje
6 kr., če se tiska 1krat.
5 kr., če se tiska 2krat.
4 kr., če se tiska 3krat.
veče pismenke se plača-
jejo po prostu.
Za vsak tisk je plačat-
elek (štempelj) za 30 k.
Rokopisi se ne vračajo,
dopisi naj se blagovoljno
frankujejo.

Št. 27.

V Mariboru 4. marca 1869.

Tečaj II.

Ozir na zadnje čase slov. politike.

(Dalje.)

Izgovor, da sta tudi česka prvaka dr. Rieger in oče Palacki v poslednjem času v mestnem zboru pražkem pokazala, da sta tudi ona tako modra in politično zrela, da se oportunske politike ne sramujeta, je čisto prazen in smešen do kraja. Kajti dr. Rieger in oče Palacki sta v istem mestnem zboru izrekla, da bi rajši svoje življenje dala, nego svoje politično prepričanje kot obleko spreminjala. Ona sta le nasvetovala, da ni treba zaradi deklaracije v mestnem zboru še posebnega sklepa delati, ker tako že vsakdo vé, da je tudi mestni zbor istega prepričanja, in ker bi mnogi mestni odborniki, ki so kot deželni poslanci deklaracijo podpisali, s takim sklepom sami sebi hvalo dajali. Mestni zbor je ta nasvet s 33 glasovi zoper 17 sprejel, ali gotovo je, da bi ne le Rieger in Palacki, ampak tudi vsi tisti mestni odborniki, ki so za in zoper nasvet glasovali, zaista radi vse pretrpeli, radi svoje življenje dali, nego da bi, izneverivši se federalizmu, od reči same odstopili, ter dualistom česko narodno in historično pravo v Cislajtanciji utapljati pomagali. — Za takove čvrste možake smo tudi mi slovenske prvake držali. In kako jih ne bi, ko so nas tolikokrat zagotavljali, da so iskreni federalisti, in da hočejo vselej takovi ostati, — ko je eden izmed njih že naprej vsacega preklel, kdor bi v takovo državopravno pogodbo privolil, ktera bi politično razdrobljenje naše potrdila, — in ko so „Novice“ same zatrdile (L. 45. I. 1867), da narodna večina kranj. dež. zbora, dasiravno je brez adrese poslance v „reichsrath“ poslala, ostane vendar le še zmerom „istih misli, istega srca“? Kako je ta večina obljubo svojo spoštovala, kako je „istih misli, istega srca“ ostala, pokazal nam je dies miseriae — 5. jun. 1867, ko so slov. drž. poslanci v reichsrathu, kterege so sami za neustavnega spoznali, izneverivši se českemu in svojemu lastnemu programu za dualistično adreso glasovali, ktero so malo ur poprej največjo nesrečo Avstriji in „grob našemu življenju“ imenovali; kako so obljubo svojo spolnovali, znano je tudi dovolj iz poznejših sej reichsratovih in iz lanskega dež. zbora kranjskega.

Ali ni pa vsem tem čudno čudo, kako se še kdo drzne oportunske politiko slov. železničarjev s toliko dosledno politiko dr. Riegerja in očeta Palackeja primerjati in zagovarjati? Tukaj ni treba človeku „velikemu politiku“ biti, ampak najmanj mrvica političnega razuma že zadostuje k spoznanju, da je kolosalen, do neba visok razloček med oportunistvom českih prvakov in naših. Ako bi se bili slovenski oportunci takove oportunitetne politike držali, kakor česki prvaki, ako bi bili Čehom enako dosledni ostali, ne pa s zajeto pogumnostjo Blagotinšku nemškogajarskega dualizma uredničevati pomagali, bi bil prej ko ne, nesrečni dualizem mrtvorjeno dete ostal, a česko in z njim vse slovansko pravo se ne bi z barbarskim veseljem preziralo, kakor se zdaj v kljub 19. §., in vselej lojalni Čehi se ne bi za plačilo v takovih nezasišanih tiskah nahajali, v kakoršnih se dandenes nahajajo, med tem ko Klapki gospodovanja in malih davkov lakomni rojaki množujejo in prevzetujejo, kar se da. Kajti, dasiravno nas je Slovence le malo, vendar bi s svojim izstopom iz državnega zbora neizmerno veliko sebi in Čehom pripomogli, ktere zdaj decembristi preganjajo kot edine trdovratneže, ki nečejo v nesreči sreče iskati. Pa tudi Poljaki in Tirolci po izstopu

Slovencev nemškogajarskega liberalizma dolgo več podpirali ne bi, in znano je tudi, da je na Hrvaškem zdaj gospodujočim Magjaronom še le potem greben tako visoko zrastle, ko je pravim narodnjakom hrvaškim, spoznavšim, da se na nektre pseudo-federaliste nikakor več zanašati ne morejo, srce do zmage federalizma popolnoma upadlo. Tako je torej ne le naše, ampak vseh avstrijskih Slovanov in cele Avstrije sedanje dualistične nesreče večidel le hladnokrvnost in nedoslednost tistih slov. drž. poslancev kriva, kteri vsakemu prevročo kri in nezrelo neoportunsko, nepraktično politiko očitajo, kdor se predzrne grajati njih vse graje vredno nedoslednost. — Ali kar je najžalostnejše, je to, da se je tudi vsa narodna večina kranjskem deželnem zboru zapeljati pustila v njih nesrečno oportunistvo, in da tudi potem ni hotela nič za rešitev svoje časti in svoje doslednosti storiti, ko je videla, da si očetje dualizma gališkega dež. zbora razpustiti ne upajo, dasiravno je ostro resolucijo zoper cislajtancizem in za samostojnost Galicije napravil. Ako ne bi tudi naši deželni poslanci prehladne krvi imeli, bi se bili vsaj oni neprestrašeno in enoglasno za naš pravi blagor, za zedinjeno Slovenijo potegnili in resolucijo zavoljo nje napravili, ne pa vprašali: kaj bodo k temu graški, celovski in drugi sosedni deželni zbori rekli, kajti znano je, da bo mačka zmerom trdila, da ima pravico miši loviti, in da volku — kakor je že starodavni Esop pisal — jaguje vodo kali, če tudi pri potoku niže od njega mirno stoji in pije*). Da je treba še le knjižico pisati in ljudstvo naše o potrebi zedinjena podučevati in potem se le da zadobimo zadosti trdno podlago, da bomo lahko tudi na Kranjskem v dež. zboru in v taborih zedinjenje Slovencev zahtevali in cislajtancizma se branili — to besedovanje je za kranjske Slovence razžaljivo, ne pa praktično in politično zrelo, sicer je tisti človek tudi modro in politično zrelo ravnal, kteri dasiravno je imel palico v rokah, se ni hotel braniti od sosedu naščuvanemu psu, ki ga je neusmiljeno trgal, ampak je le prav ponižno in tihotrpno govoril: „Le čakaj, le čakaj!“ jaz bom kupil psico, ta bo imela mlade, mladi bodo zrastle — pa te bodo — tako dolgo, da ga je pes popolnoma raztrgal. — Ne rečem, da bi bila knjižica, ktero misli slov. politično društvo v Ljubljani izdati, odveč, marveč prav dobro bo došla kranjskim in vsem drugim Slovincem, ali toliko rečem in vsak našinec, če tudi nima za našo reč prevročo krvi, mi bo pritrdil, da kranjski Slovenci takove knjižice še najmenj potrebujemo, ker ni misliti mogoče, da bi tako nespametni bili, da bi ljubeznjivih rok svojih slovenskih bratov, ktere nam oni od desne in leve prijazno ponujajo, od sebe odbijali. Kranjski deželni zbor s svojo narodno slovansko večino bi bil torej le svojo dolžnost storil, če bi bil tudi brez knjižice resolucijo za zedinjenje napravil, kakoršno štajerski, koroški in primorski Slovenci zunaj dež. zbora le v taborih napraviti morejo. Štirski in primorski Slovenci so v svojih taborih, kakor je znano, tudi brez knjižice prav lepo in enoglasno za zedinjenje glasovali.

*) Slovenci želimo Nemcem vse dobro, ali nadvladati se jim več ne pustimo, če tudi pravijo, da nas iz same čiste ljubezni tako strastno k sebi stiskajo. Zarad tega nam ne kaže drugače, nego ločiti se od njih. Z ločitvijo in zedinjeno Slovenijo ne mislimo novih združb napravljati, marveč še le vse toliko neprijetne združbe in prepire zaradi narodnosti končati in poravnati, kakor je storil milo-ljubni Abraham ločivši se od Lota. Vsak človek, ki je prijatelj miru in sprave, moral bi se torej tega veseliti. Toda ako se misli kranjski dež. zbor za zedinjenje še le potem potegniti, kader bodo koroški, štirski in drugi dotični dež. zbori, ki imajo besede „der völker streit, er sei verpönt“ vedno na jeziku, vanj privolili, potem ne bo čakanja kraja ne konca. Pis.

Listek.

Poslednji bosanski kralj.

(Zgodovinsko-romantičen obraz; česki pisal Prokop Chochaloušek, poslovenil Podgoričan.)

III.

Dalje.

„Živili tudi vi, junaci!“ — odzdravi jim Tomažević s zvučnim glasom, da ga daleč čujejo, „da se niste zbalii bojnega vika; kraljevi perjanici, če ste naklěstili sovraznika in vnovič proslavili se, čast vam in dika zato, ker ste ostali in vzdržali na odkazanem mestu, ker se niste dali zapeljati v boj na lastno kvar. Hvala vam, junaci! A če prav se še vstajni prapor vije tam na belajskih zidinah, ker se je Vukman umeknil nastavljeni pasti, nič ne marajte, da ga niste denes vjeli v zanjko, saj ga pa jutri lahko vjemete in vendar-le pod noge doboste Vukmanovo zastavo!“ —

Ko neha govoriti, jame jezdariti med vrstami. Vojaški krič ga spremlja od vrste do vrste.

„Izborno znaš govoriti,“ — pohvali ga Radič, ko kraljevič ogleduje vojsko. „Skoro bi jim bil dokazal, da so se proslavili ti, ki so doma ostali za pečjo; to abotno ljudstvo pa ti veruje, vriska in meni, bog zna, kako junški je vojskovalo! — Ali!“ — na enkrat umolkne, — „kje pa imaš vrstico za kinžal, Tomažević!“ —

Tomažević segne ob bedri, koder mu zmerom visi svilena, s zlatom protkana vrstica, na vrstici pak prekrasen handžar. Ali to trenutje obledi!

„Pusti sem jo tam — od strahu — v šatoru je,“ — šepne.

„Tedaj — tekoj nazaj,“ — reče mu Radič, „zato da kdo poprej ne pride v šator.“

Na vrsti so že poslednji oddelki, skokoma se bližajo perjanikom — tihim, otožnim v vrstah, ni vsikrik jih ne pozdravi.

„No, zdaj govori zdaj, Tomažević, in pokaži kako znaš govoriti!“ — vščene ga Radič. „Jezé se na te, zato ker si same pustil ves čas v hudem boji; preresen je bil Vukman. No, Tomažević! kako ti dopadajo ti mračni obrazi? ha, sveti Sava! mrmrajo! nuž, upokoji jih! dokler perjanici niso s teboj, tako dolgo te tudi ona vojska ne pozdravi za kralja, saj tudi ne sme!“ —

Počasi Tomažević korači med perjanike. Smeh, ki mu je letal okrog ust, ko je ogledoval ono vojsko, ta smeh ga je minil; poveljniška resnost, ki vojvodam sije z obraza o bitvi, vsa ta resnost se pokaže na njem, ne zapusti ga ni, ko perjanike čuje, kako zabavljajo. Drži se, kakor jih ne bi slišal.

„Ali zdaj še le, Tomažević!“ — vikajo perjanici z vseh strani, „kje pa si bil poprej — bojni čas?“

„Zakaj te z vojsko ni bilo na belajske zidine? saj si bil obljubil.“

„Molčite, molčite!“ — posmehujejo se nekteri, spal je kraljevič, in predno se je do dobrega izdramil, našel je Vukman, kar je iskal, a boj je nehal.“

„A tako!“ — smeja se na glas, „zato se nam posmehuje ta vstajnik izza svojega ozidja, ker je kraljevič zaspal in spal, a torej, aha, zdaj pa že znamo!“

Tomaževiću se nič ne spremeni obraz, prav nič, ko ga tako pikajo in zasmehujejo; s kratka: hladen korači med nje, na sredi pa obstoji; mirno se ozre po vrstah, ali vendar tako mogočno, tako, da je vsakemu vojščaku izbudil čast do se.

Celo perjanici, da si razburjeni, vendar umolknejo zaporedoma.

„Kaka lepa četa junakov!“ — jame Tomažević hvaliti, „rojenih kraljevskih stražnikov, varuhov svete slave svojim kraljem; nočoj so zopet proslavili sebe, proslavili Bosno; kraljevskim perjanikom, — kdo jim je kos?“

vali, a gotovo je, da so kranjski Slovenci tudi brez knjižice, če ne bolj, vsaj toliko ko štirski in primorski Slovenci o potrebi zedinjenja prepričani in slovenski poslanci, ki se imajo ravno svojemu federalističnemu programu zahvaliti, da so na Kranjskem zopet za poslance izvoljene bili, bi se bili menda prav lahko brez vse skrbi trdno zanesli, da bodo ne le štirski in primorski taboriti, ampak tudi vsi kranjski Slovenci njih resolucijo za zedinjenje tudi brez podučne knjižice z največjim veseljem sprejeli.

Ker pa zastopniki kranjskih Slovencev tega storili niso, kažejo, da so oni veliko bolj ko naše slov. ljudstvo potrebni knjižice, ktera jim bi povedala, da so se tudi v starodavnem času slov. prvaki takratnemu Strossmayerju — Ljutovidu posavskemu, kakor tudi pozneje Svetopolku, kralju izneverili, ter raji iz oportunistkih ozirov takratnega največjega nemško-magarskega dualista — koroškega postranskega Karolingovca Arnulfa tako dolgo podpirali, da je zginila iz sveta veličastna Velikomoravja, da je zginil ž njo vred tudi staroslovenski — vseslovenski jezik, in da se je tudi ranjeni narod slovenski, kteremu so zviti Franki kot plačilo za podporo njegovo gotovo tudi veliko praktičnega obečali, v mrtvaško spanje pogreznili, iz kojega se je še le v novejšem času prebudil, ali žalibog v tako malem številu in še to v tako žalostnem in razdrobljenem stanju, da ga strahota obhaja, če pomisli, kako je moral prijatelj in zaveznik njegov ž njim med tem ravnati, da ga je tako uničil, da ni tu pa tam od slovenskih mest skoro nič drugega ostalo, ko slovenska imena.

(Dalje prih.)

Pisma iz Peterburga.

I.

(Rusi in ruski ministri na potovanju. Tolstoj v Varšavi. Nemške narodnosti in Rusi. Nemci v baltičkih deželah in domačini. Oproščeno sužnje in nemško novinarstvo. Riga. Prejšnja uradna uljudnost do tujcev in domačinov. Vseučilišče v Dorpatu. Ruska zveza s Prusijo. Slovanska zveza. Prusija pri Sadovi. Solidarnost latinskih in germanskih narodov proti slovanstvu. Napoleon III.)

Precej časa je minilo, kar sem Vam zadnjikrat pisal, pa mnogo nisem zamudil, in lahko Vam ob kratkem povem, kar se je med tem zanimalo ali važnega prigodilo. Poleti je Peterburg pust, zapusti ga, kdor le more, ter gre v toplice ali pa popotovat. Odlikovalo se je preteklo poletje od prejšnjih v tem, da je popotovalo veliko naših velikašev po Ruskem; poprej je vse v zapad drlo. Prememba se mora temu pripisovati, da imamo že toliko železnic, da se more v kratkem času veliko Rusije videti. Izmed bolj znanih oseb so popotovali po domači zemlji g. Reutern, minister financij; minister prosvetčenja, grof Tolstoj; minister komunikacij, general Čevkin in minister sodništva, grof Pahlen. Popotovaje so ti gospodje obiskovali svoje dotične urade, in o raznih prilikah je ta ali oni besedo poprijel, ktera je bila včasih večje ali manjše važnosti. Tako se je izvedelo po govoru generala Čevkina v Odesi, da do konca tega leta bo severna z južno Rusijo po železnicah zvezana — čas, ki ga težko pričakuje vsak Rus.

Posebne važnosti je bil govor grofa Tolstoj v Varšavi, — govor, ki je zapadnim časnika hudo glave zmešal, o katerem so mnogo kricali in o katerem „Kölner Ztg.“, organ baltičkih Nemcev, še zdaj ne more potolažiti se. Tolstoj je rekel in s številkami dokazal, da so prejšnje naše vlade bolj za poljske šole in izobraževanje poljskega naroda skrbele, ko za ruski narod in ruske šole na Ruskem. Prejšnji naši državniki so za vse skrbeli, samo za ruske šole in za izobraževanje ruskega naroda ne. Mar jim je bilo razvitje vsake narodnosti na Ruskem, samo razvitje ruske ne. Delali so šole Nemcem, kjerkoli so se naselili; delali so jih Armence, Fince, Švedom, Grkom; v šolah, ki so jih v Kavkazu vpeljali, so celo za učenje neštevilnih kavkaskih jezikov skrbeli; samo za ruski jezik se ti gospodje niso menili. Moglo se

je reči, da je bil Rus tujec v svoji lastni zemlji. *) Temu mora biti konec; Rusija mora ruska biti. Na daleč je Tolstoj posebno poudarjal slovanski poklice ruskih šol. To je naravno, bo rekel vsak pravičen človek, a Nemci vendar kriče, da je to največja krivica. Pa to nič ne de, kajti čas je prešel, ko se je nemško blebetanje poslušalo. Naša vlada je zdaj narodno pot nastopila, in se hoče te poti držati celo v baltičkih deželah, kjer stanujejo tudi Nemci — Nemcev tu pride eden na deset stanovnikov. Ti Nemci so v srednjem veku pridri v baltičke kraje, ter si z mečem deželo podvrgli. Od tega časa so tu gospodarili do današnjega dne po prirojenih jim starih fevdalnih navadah. Ti Nemci so skoraj samo plemiči ali pa meščani. Plemiči so bili edini posestniki zemlje, nikdo drug si ni smel tu zemljišča kupiti; meščani pa so po mestih take predpravice imeli, da skoraj ni bilo mogče, da kdo drug tu meščan postane. Le počasi in z velikim trudom so ruski kupci in rokodelci vsiljevali se v mesta. Ubogi Let, nekdanji posestnik te zemlje, pa je bil sužen nemškemu plemiču in mu je moral zemljišče obdelovati. Tega je zdaj konec, toda še le zdaj. Ukaz, razklican lansko leto, oprostuje vse sužnje v baltičkih deželah, podeljuje jim pravico, kupiti si posestva ali pa preseliti se, kamor jim drago. Nekaj Letov jo je že potegnili v kazansko gubernijo, nekaj celo na Amursko. Na to strašen vik in krik nemške kulture! Nemško novinarstvo je zmerom veliko vedelo povedati o ruski sužnosti, o nemškem jarmu v baltičkih deželah še zinilo ni, tako, da bi bil človek mislil, da ste tu samo pravica in sreča domá; grajalo je vedno rusko sužnost, o tem pa, da je Let nemške sužnosti rešen, se pa strašno repenči. Se ve da tega naravnost ne reče, le pravi, da senemška narodnost v baltičkih deželah zatira. Toda naj sučejo stvar, kakor jim drago, ne pomaga nič: nemstvu je pri nas tudi v baltičkih pokrajinah odklenkato. V šolah se morajo zdaj ruski učiti; nekaj novih šol v mestih pa je čisto ruskih. Ravno taka je z uradi, in to po pravici. Zakaj bi zavoljo peščice Nemcev nemški jezik tu vladal? Odkar železnica v Rigo pelje, je toliko Rusov tje pridrlo, da je večina mesta že sama po sebi ruska. To je nektore Nemce tako razkačilo, da so svoja posestva prodali in na Nemško potegnili jo. Res, hvala vredna misel to. Drugi zopet so se osodi vdali, ter poslali pismo carju, v katerem ga zagotavljajo svoje zvestobe in da hočejo zanaprej verni Rusi biti. Bil je zadnji čas, da so to storili, kajti že so počele nemške novine blebetati, da baltički Nemci s Prusijo držé, in da si jih Prusija hoče prisvojiti. Da je to golo blebetanje nemških ustnežev, bo vsak pritrtil, pa vidi se, kako je nemški napuh od Sadove sém začel šopiriti se. Nadejamo se, da se naš minister prosvetčenja kmali tudi dorpatskega vseučilišča loti; tudi to gnezdo — gojišče puhlih doktorjev — je sila potreba iztrebiti. O tem zavodu velja marsikaj, kar se pripoveduje v padovanskem vseučilišču. V Dorpatu postane vsak doktor, kdor le kurse svrši; posebnega izpita tu treba ni za doktorski diplom, kakor ga je treba na drugih ruskih vseučiliščih. Zato pa prihaja iz Dorpata vsako leto cele trume doktorjev, ki le malo vedo in le slabo ruski znajo, in ki se razpršujejo po celi Rusiji. —

Reforme v baltičkih pokrajinah so tistim časnikom, ki v rog Vašega Beusta trobijo, povod dale, pesem o poklicu Prusije v teh krajih začeti, rekoč, da najimenitnša naloga Prusije je, baltičke Nemce ruskega jarma oteleti. To je gola zlobnost, kajti ako bi tem listom za združenje vseh

*) Kako je bil naroden Rus pod Nikolajem zaničevan, Vam naj sledeča aličica iz prejšnjega našega očejalnega sveta pokaže. Generalni gubernatorji, ki so večidel baltički Nemci ali pa tuji principi bili, so imeli navado od časa do časa svoje sobane odpirati tistim, ki so prošnje do njih imeli. Za ta namen je generalni gubernator imel pripravljeni dve sobani. V prvo sobano je smela sarno „société“, to je, tisti, ki so francoski govorili; te je gubernator z največjo uljudnostjo nagovarjal, ter vprašaval: „S čem Vam morem služiti?“ V drugi sobani so se zbirali Nemci, Židje, Armenci, Poljaki, Grki — ki niso francoski znali; te je gubernator nagovarjal: „Kaj je Vaše poželjenje?“ Zunaj in po stopnicah pa so stali „kupčik-borodač“ in drugi Rusi, ki so samo ruski govorili; nad temi je gubernator zakričaval: „Kaj hočete, po kaj ste prišli?“

Pis.

Vedriti se jamejo temna lica, oblačna čela perjanikom, te besede so jim začele raztepati oblake po obrazih.

„Žal mi je,“ — dalje govori Tomažević, „res žal da jih nisem mogel odvesti na častno mesto — na najnevarnejše; saj neté sami bojne slave, bratovski jo hote uživati z drugimi svojimi tovariši —“

„Kako je bilo to? kaj je dejal?“ — povprašujejo perjanici zavzeti.

„Kraljevič!“ — vsikriče eden perjanikov — srčnejši nego so drugi, — „vraga, čemu bi se drugi slavili, kar je naše, to je naše, le vsak za se, kaj bi neki to!“

„Ali tako?“ — začudi se na videz Tomažević. „Za tega delj pa ne znam, kako menite, dragi junaci! Menil sem, da vam ni po všeči, zato ne, ker ste sami proslavili nocoj v boji, ko so tovariši le gledali vas in križem držali roke.“

„Kaj si dejal, kaj meniš, jasni kraljevič! Saj ni res to!“ — kriče nekteri do cela razgreti.

„Mrzi se vam tedaj še zmerom, ker se vstajnikom zastava še vije na belajskem zidovju!“ — izgovarja se dalje Tomažević, „ko bile vaša hrabrost podrla jo —“

„Tako, dà, tako! — Resnico si povedal, kraljevič!“ — oglašé se na raznih straneh.

„Aj, junaci moji!“ — vsklikne Tomažević skrivno radostjo, ker vidi da so njegova perjanikov srca, „vendar-le, slavno ste bojevali, videl sem Vukmanovo zasado, in ko vam hočem na pomoč prihiteti, vrne se Vukman v trdnjavo, ker ste ga nagnali, potlej pa, čemu bi bil tratil moči vaših tovarišev z belajskimi skalami in zidinami. Tako se je pripetilo, da se še zdaj vstajnikom prapor vije tamkaj na zidinah, todà, ali bode še dolgo časa ljuboval vaši moči?“

„Prav! slava ti kraljevič!“ — vsikričejo zdaj tudi perjanici, „pelji nas, kamor ti drago, kamor nam ukažeš, tjekaj pojdemo tekoj!“

Le Ilija, njih načelnik, oprt na krvav buzdovan, otožen strmi pred se. Perjanici veselo vriskajo, načelniku pa trpek smeh krči usta.

„Znam, znam, da ste in boste poslušni!“ — pohvali perjanike Tomažević zopet, ko utihnejo, „saj poznam svoje junake; kralju svojemu očetu, moram povedati, kako so se proslavili, zato da jim sprosimo darilo.“

„Plačilo!“ — Kako medena beseda je to tudi junaku! Zopet začno vriskati, na najvišje vrhune se razlega njih vrisk.

„Slava ti, kraljevič!“ — vpíjjo. „Da bi le skoro bil naš kralj, ko bi le že bil zdaj!“ — kliče jih mnogo, „tako darežljivega kralja nam je treba!“

Ilija se še bolj zamračí; priigra mu v oko solza — gorka, vroča, da se mu precej posuši na trepalnicah; otare si lica z dljanjo in hladno pogleda Tomaževića, ki je razsvel konja in krenil h kraljevemu šatoru.

„Ni ga groza,“ — šepne Ilija sam sebi, „gledat ide umorjenega očeta, ta vražji sin! In le čak!“ — pristavi z divjo jezo na obrazu in v očeh.

Spoštljivo se mu čudi Radič in skoro strahopeto gleda za njim.

„Vrag vendar!“ — godrnja, „kak jezik ima ta človek! Zdaj sem ti še le pokoren Tomažević! Ali, bogme, groza me je blizu njega!“

Še le stopil je Tomažević v šator, že pride zopet venkaj. Groza mu plamice iz oči, obraz ima bled, usta temna, oko nepokojno, takov je prišel iz šatora, lasje so mu razmršeni; perjanici umolknejo na enkrat.

„Kaj je? kaj se je zgodilo?“ — povprašujejo ga; Radič se prestraši njegovega pogleda, steče mu naproti.

Ko Ilija takovega vidi Tomaževića, pokima z glavo in trpek, sovražen smeh mu zategne usta.

„Tomažević lomi z rokami; nekočkrat je hotel spregovoriti, ali groza mu stiska prsi, zato mu ne more glas izmekniti se iz njih. Naposled vendar vsikriče s silnim in ginljivim glasom: „Kralj!“

Nemcev res kaj bilo, da se najpred za francoske Nemce potegujejo, ki štejejo na milijone in kine stanujejo samo po mestih in v nekoliko gradovih. Toda tem časnikom je le šuntanje mar, ne pa prava korist nemškega naroda. Ali takimi sredstvi si Avstrija ne bo opomogla, tudi prijaznosti med našo in prusko vlado ne spodbodala, čeravno ta prijaznost ni nerazumljiva.

Najmenitnejša stranka pri nas to je tista „Moskovskih Vedomosti“ — stranka, ki ima mnogo privrženecv celo pri dvoru — že dolgo pravi, da alijanca s Prusijo za nas ni koristna, in da se naša vlada nikakor ne sme v preozko zvezo s Prusi spuščati. Ako moramo alijanco s kako zapadno državo imeti, je za nas najkoristnejša ona s Francosko; toda mi menimo, pravijo M. V. da nam tudi te treba ni. Edini zanesljivi zavezniki za nas so slovanski narodi; naj si Rusija prijaznost teh zagotovi, pa bo dovolj mogočna celemu svetu v bran postaviti se. Zedinjena Nemčija bi bila najhujša protivnica slovanstvu. Že zdaj se na skrivnem proti nam spletke delajo. Toda naši diplomaciji ni neznano, in da ona po tem ravna, smo že imeli priliko prepričati se. Ko je leta 1867. Prusija hotela zaradi Luksemburga s Francosko spoprijeti se, dokler ta še ni svojih šaspotov imela, jo je naša diplomacija vstavila. S tem je Prusija veliko zamudila. Od onda so si tudi druge države brzopuške omislile, narejene še po boljših sistemah, ko pruske. Zdaj so vojskine zadeve čisto drugačne za Prusijo. Zdaj Prusija nima nobene prednosti, niti pred nami niti pred Francozko. Na to se Prusiji ni zanašati, da ima boljše vojskovodje, kakor mi ali Francozi. Zmaga nad avstrijsko vojsko ni dokaz posebne duševne zmožnosti; pri Sadovi te zmožnosti nismo videli. Prusi so tu ravnali po tistih pravilih, ki so vsakemu vojskovodju neobhodno potrebna. Da ta pravila avstrijskim vojskovodjem niso znana bila, je le sreča za Pruse. Pa ne samo Nemci so nam v srcu neprijatelji, ampak ves zapad.

Novi francoski minister zunanjih zadev, markiz Lavalette, mož, ki ima to prednost pred svojimi diplomatskimi tovariši, da mednarodno politiko z velikega stališča razgleduje, je takrat, ko je prvkrat zunanje francoske zadeve opravljal, francoskim poslancem pri družih vladah pismo razposlal, v katerem zapadno Evropo k edinosti opominja, rekoč, da od zedinjenega slovanstva zapadnim narodom največa nevarnost preti. Priporoča tedaj vzajemnost (solidarnost) latinskih in germanskih plemen proti slovanstvu. Zato pa bi ne porajtal, ako si Prusija prilasti še ostale kose Nemčije. Seve da bi ob enem Francoski morala Belgija, Holandska in del Švajce prepustiti se. Sreča, da je Lavalette le minister, in da gospodar njegov, čeravno mu včasih kakla bolj visoka misel po glavni blodi, ni človek uzorov; Napoleonu III. je le mar svojo rodovino na francoskem prestolu vzdržati. To pa ga dostikrat na čisto druga pota zapelje, kakor so tista, o katerih Lavalette sanjari.

Da Napoleonu III. ni dano velike mednarodne naloge izpeljevati, je zdaj svetu dovolj znano. Njemu zadostujejo majhni uspehi. On se nobene stvari, ako ne kaže posebne dinastične koristi, tako dolgo ne drži, da bi se do dobrega dognala; raje svoje zaveznike v nemar pusti. On je zapadno diplomacijo popolnoma demoraliziral. To je eden vzrokov, da se skoraj nobeno važno pitanje po diplomatskem poti več ne da rešiti. Število nerešenih pitanj je od leta do leta večje. Ali duh časa se v svojem teku ne da vstaviti.

(Dalje pri.)

Dopisi.

Iz Ljubljane, —r.— 2. marca [Izv. dop.] Torej neveselo novico smo iz Maribora dobili, da ste Slovenci pri volitvi v manjšini ostali. Nič ne dé. Kdor se je oziral v zgodovino poslednjih let slovanstva, ta ve, da se je naša reč tam utrjevala, kjer se je zatirala, da je upor tam močen postal, kjer se je najživeje proti nam delalo; značaji rasto v stiskah in nadlogah,

Grobova tihota vstane med perjanici, vsem strah srši iz oči; pozneje nastane krič v njih vrstah, kakor takrat, kedar se morski valovi razdražijo:

„Kralj! kaj se je pripetilo kralju? kje je kralj?“

Druge vojsčke ostrši ta krič in hrum; kar kupoma deró k šatoru, in kričé: „Kaj se je pripetilo kralju? Kje je kralj?“

„Kaj te je tako prestrašilo, kraljevič?“ zavzet povpraša Radič Tomaževića natihoma.

„Moje vrvice ni v šatoru, in na desni strani je šop las odrezanih temu starcu“, odgovori Tomažević z drhtečim glasom.

Tudi vojvoda obledi zdaj.

„Zla novica“, potoži, „kdo se je neki drznil, kaj ko bi se bil ta stari pes — Ilija?“

„Ilija se še genil ni nikamor od svojih tovarišev, brez njega tudi ne bi bili zmogli“, — poteši ga Tomažević.

„Kako pak se je to primerilo?“ — grize si ustna vojvoda v zadregi.

„Tista prikazen po noči tam v šatoru, saj znaš, to ni bila moja fantazija, temuč resnica“, — odgovori Tomažević, „ali duh ali pa kak človek, nekdo je bil gotovo; on — nihče drug ni vzel tega; izdana sva.“

„Kaj zato?“ — srči se Radič, „ko hitro sedeš na kraljevski prestol, nihče ti ne more do živega za tega delj!“

„Pa bodi no, saj še boljše!“ — določi Tomažević, „zasuknil sem osodi — njeno kolo z drzno roko, na pol je že to, kar je, zdaj neodneham več, še denes se kraljevska zastava razvije v moji roci!“

„Govóri, povedi!“ kričé perjanici in ostala vojska — vsi razburjeni, deró mu naproti: „Kaj se je pripetilo kralju?“

„Čakite, šleve!“ — godrnja sam sebi Ilija, „le čakite, da skuje kako novo laž.“

in energičnih mož nismo še nikjer v zgodovini tam našli, kjer se jim je vse po volji godilo. Prav pravite: „ni še vseh dni večer“. Zdaj je samo eno: na delo zgodaj za prihodnost. Ko bi pri naši delavnosti imeli tisti terén, kakor jaz (sicer ne natanko) poznam naše ljudstvo na meji germanizma in enernijo nasprotnikov, bogme, pri enacih okoliščinah bi jih bilo 7 dvorano zapustilo namestu 70. — Pa zdaj kaj bolj veselega. Slovenska mladina! Upanje naše, veselje naše! Ko bi ti mogel vlti tako pijačo, da bi si ohranila, pomnožila, rodovitno naredila navdušenje za tvojo slovensko domovino! — Kakor ste tudi vi naznanili, bila je v nedeljo beseda v čitalnici, ktero so napravili študentje naše više gimnazije. Pri nobeni letošnji besedi nisem bil še tako zadovoljen kakor pri tej. Vidé ogromno število za domačo stvar navdušenih ljudi, mislil sem si: „še Slovenija ni propala“. Da ne zagazim v navadno čitalnično kritikovanje, naj kratko povem, da sem videl lepe talente in neko mlado veselje do stvari, ki poslušalcu že sama dobrodene. Dva deklematorična talenta sta: govornik prologa, osmošolec Resman, in deklamator Boris Miranovega monologa „Orest“ — g. Krsnik. Kdor ta krasen odlomek pozná, vé, da je za njegovo dobro glediščno prestavljanje treba več kakor diletantovske moči. Videlo se je že iz te predstave, da je odlomek „Orest“ srce velike tragedije in da bi si Boris Miran neizmerno zaslugi za naše slovstvo pridobil, ko bi iz tega centra nitice razplel in nam celo umetnijsko delo podal. Igralo in pelo se je prav dobro. — Nazóti so bili skoro vsi gimnasijalni učitelji z vjemom na čelu, kar je dobro, kajti morda je vendar kaka iskra mladenškega navdušenja tudi njih ogrela. Ne vem, kako je kaj „Naprej zastava Slave“ navdušila tudi nazočega c. k. namestnika. H koncu naj izrečem željo, da bi nam iz mladine, ktere smo videli za dom goreče pred seboj, vzrastlo mnogo značajnih slovenskih mož, kajti nikdar nismo te potrebe živeje čutili ko zdaj, ko je naša dremotnost kriva, da po mestu tam eden tam eden odpade.

Iz Vranjskega 1. marca. J. S. — [Izv. dop.] Nasprotniki naši trdijo in vsakemu prihajajočemu v naš trg, bodi si že Dunajčan, Tržičan ali od kodi drugodi, na nos navešajo, da smo narodnjaki strahoviti ljudje — da lažemo po dopisih v slov. časnike; tudi so razglasili, da so vredništvu „Slov. Naroda“ pisali v svoji „slovenski dobrodušnosti“, naj ne sprejema dopisov iz Vranjskega, ker niso resnični.*) Mi k temu le rečemo, da čitalničarji (in le čitalničarji smemo kot pravi Slovenci govoriti) vsi vstopimo za resnico vseh dosedanjih dopisov in potrdimo, da kar je pisano, od besede do besede „to jest faktum!“ Mi bi le vsem nasprotnikom svetovali in želeli, ker preslabo razumijo kot „gebildete Slovenen“ slovenski jezik, da bi si koga najeli, ki je slovenskemu jeziku v resnici popolnoma kos, naj bi jim predstavil naše dopise od prvega do slednjega od besede do besede na nemško in dal natisniti v katerem njihovem „Leibjournalu“, in našli bi, ako ne gledajo skoz lesene očali, da vse kar je pisano: „to jest faktum!“

Še nekaj za kratek čas! Nekemu izmed naših „afterslovenen“, ki zna slovensko kakor orehe zobati, je poslal nekdo, kakor sam pravi iz Celja „Abecednik“, brž ko ne v ta namen, naj bi se slovenščine „von pik auf“ učil in uril! Druga šaljiva pa je: Eden nasprotnikov se baha, da je on od škofijstva dobil nalogo, strogo paziti na narodno vedenje naših č. gg. kaplanov. Res modrijanske iskrice! Ko bi nam še le ti Gedeoni s časoma solnce ne zastavili!

Iz Celja, 1. marca. ? [Izv. dop.] „Strije, jeli bomo jutri zmagali?“ — vprašal sem v nedeljo večer poštenega kmeta v veselem društvu — „v Mariboru ni šlo po sreči.“ — „E prijatelj, ne bojte se, Savina ni tako kalna in mótna, kakor Drava — mi stojimo na drugem zemljišči — in še imamo zdravejše možgane, kakor naši pomilovanja vredni bratje onkraj Drave,“ odgovori mi poštenja vredni starček iz savinske doline, in res ni bil kriv prorok, dasiravno so si bili Celjani po izidu mariborske volitve zmage čisto svesti. Vsak nemškutar je zrastle tisti dan za pol črevlja in

*) Dopisali nam sicer niso, pa ko bi tudi bili, ne bilo bi izdalo. Skrb zaradi dopisnikov je naša! Vredu.

„Mrtev je kralj!“ — izgovori Tomažević mračno.

Sliši se vsakega vojsčaka deh, kako se mu vije iz prs, tako so tihi vsi: zelo je prevzela jih ta novica. Malo poprej so si še želeli darežljivega kralja, ako je steklo se jim po želji, zdaj pa neizrečena bolest trga njih srca; marsikteremu solze kapljejo po ogorelih, obrunkastih licih. A kaj ne bi! Saj so tolikrat s kraljem Štefanom zmogli v boji, tolikrat čuli njegov glas, ki je nadkričeval bojni krič in srčil jih na zmago! Če je tudi davek dajal Turku, vendar je varoval samosvojnost v vsem drugem tako, da ni Magjar ni Turek — nobeden se ni smel vtikati v bosniške zadeve, sosednje države in močna Srbska pa so bile že do cela onemogle Mohamedanu pod peto, le kralj Štefan je še varoval bosniško samosvojnost.

„Kaj bode, če tudi nas zaloti turška sužnost, če pojdejo naši bratje, naše žene, naši sinovi in hčere na bazar, z bazarja pa na tuje kakor govedo? To je slaba, presneto, bratje! Kralj Štefan je mrtev, ta dobri, hrabri kralj, ki je ljubil svoj narod! Kako je mogoče, da tako naglo, tako nenadno?“ povprašujejo in dvomijo.

„Ne mara pa je laž to!“ — oglašajo se nekteri, „pokaži nam kralja, da sami vidimo: da se prepričamo!“

Tomažević se vrne k šatoru, odgrne zaveso, da dobro vidijo mrtvega kralja na postelji, — kralja zavitega v plašč, kakor bi sladko spal, in zavpije — na videz žalostno: „Pogledite ga! Stopite bliže in žalujte z menoj vred, ker je mrtev kralj, ki je umrl, ko so njegovi perjanici proslavili se z novo zmago, — takrat je izdihnil svojo dušo!“ dostavi vshičen.

Prvi Radič stopi k šatoru; pazno gleda noter, kakor bi se hotel prepričati, ali je res mrtev ali ne kralj, strmi pa mu le tje na glavo.

(Dalje prih.)

ponosen stopal po mestu v duhu že tudi vidé zmago svoje stranke pri celjski volitvi in sanjaje si od velikega obeda, katerega bode dal grajščak Possek svojim podpornikom. Delali so na vse kripelje in s vsakolikimi sredstvi. Da samo eno povem, je takajšnji usnarj kmeta, kateri je že v nedeljo predpoldan v Celje prišel in nekaj pri tem oglu „des deutschen Cillier festungsviereckes“ kupoval, rekel: „naj se le zopet domu vrne, ker jutri to je v pondeljek ne bo volitve, ki je preložena. „Narodnemu kmetu, seto ni verjetno zdelo in šel je znanega rodoljuba prašat, kako in kaj? Tú je izvedel nasprotno in ostal ter tudi druge volilce svaril, naj ne zaupajo takim sleparjem. Prišlo je mnogo volilcev v nedeljo popoldan in naši nemškutarji so jih hoteli pregovoriti ali sploh jim je spodletelo. Tako n. p. so hoteli tri kmete, kateri so že popoldan enkrat v Čitavnici bili in obljubili zvečer zopet nazaj priti, v kazino siliti; a kmetje so — spoznali, kam pes taco moli in so šli naravnost v Čitalnico. Volilce iz šmarskega kraja so tudi lovili, ti so od nekdaj stanoviti in rekli so: „Mi že vemo za koga bomo glasovali, sicer pa ne gremo nikamor, čakali bomo na gospoda Skazata.“ Skaza pa je Slovenec „z dušoj, s telom.“ Zvečer so imeli Celjani shod v kazini — kjer so se mimogredé rečeno skoraj stekli. Le nekaj volilcev iz konjiškega okraja se je shoda vdeleževalo. Pri tej priliki je nemški kandidat Possek prvokrat, kakor on sam pravi javno govoril, in sicer prisiljen od svoje stranke. Govoril pa je tako le: „Ich glaube alle anwesenden ge — gehören der verfassungspartei an. Heute trete ich das erste mal öffentlich auf, ich — — — ich bin — — — nicht gewohnt zu reden, ich — ich kann — kann nicht mehr — — — —. Po tem izvrstnem prvem govoru se je zopet spustil na svoj stol in obrisal krvavi pot, Celjani so pa ploskali in si čestitali, da imajo tako izurjenega govornika za kandidata. Vsak naših kazinerjev si je pa mislil, ako bo gosp. Possek jutri pri volitvi tudi tako prepričevalno govoril, bo gotovo zmaga naša. — — Med tem pa je bila čitalnica napolnjena narodnjakov in domoljubnih volilcev, naši pevci so izvrstno peli, govorilo se je navdušeno in videli smo, da bo volitva celjskega volilnega okraja potolažila zavolj mariborske volitve tako globoko ranjeno srce vsacega pravega sina Slovenije. Še celo prosti kmeti so govorili prav naravno in navdušeno, in priporočali so narodnega kandidata, kajti spoznali so ti možaki potrebo in pravice našega zatiranega slovenskega naroda.

Dan se komaj pokaže in vse je že bilo na nogah, ali naši nasprotniki so delali zastoj. Naši kmetje v savinski dolini niso neumneži, ampak že sami vedo, kaj jim koristi.

Resnobno so 1. marca stopili v dvorano, v kateri je nedavno stal pred sodbo vrednik „Slov. Naroda“. Denes hočemo mi potrditi, da nočemo tujčeve pete, namreč s svojimi petami bomo nepovoljno butali v tla, ako še tujčeva bi kje utegnula se rašiti. Zvedeli smo na tanko, kako so razsajali konstitucionalni filistri pri Vas, in mislili smo si, tudi v starodavni Celeji bi utegnili ledemati tribuni kaj takošnega aranžirati, zato smo na vse konce mesta postavili svoje ljudi, da jih ne moti tuji — neslovenski duh. Bilo je že več volilcev prišlo v dvorano, ker pretekla je že deveta ura, ali ni bilo v ozki ulici videti kortežev, ne znanih celjskih političnih zvoncosočev, le čez četrto ure prideta dva žandarja in se pred vrata postavita. Nekteri volilci so njima naložili, naj nobenega ne pustita notri, kateri ne pokaže legitimacijske karte. Ob pol 10. pride g. vladni komisar Vrtič, in nagovori najpoprej po nemško, potem po slovensko volilce in razloži v dobri slovensčini namen današnjega shoda, in izvoli, kakor postava veli, tri možé v volilni odbor prav nepristransko — tri načelnike okrajnih zastopov in sicer: gg. Pana iz Konjic, Špendeta iz Gornjega Grada in pa Skazata iz Šmarja. Slednja dva sta odlična slovenska rodoljuba. Potem volilci izberejo svoje štiri odbornike in sicer „per acclamationem“ izvrstnega dr. Ipavca, pridnega velikega posestnika Kopača, vrlega rodoljuba Lipolda mlajšega, in pa gorečega domorodca Šventnarja. Začne se volitev. Narodnjaki so stali na levi — Posekoveci na desni strani. Med volilnimi možéi smo videli dvanajst duhovnikov, med temi enega dekana, osem župnikov in tri kaplane. Vršila se je mirno. Pred volitvo je nagovoril g. Žuža kratko pa krepko volilne možé, tudi kandidat konstitucionalnega celjskega društva je govoril in rekel, da je pošten mož, bo branil pravice in skrbel, da bomo — Štajarci ostali. Veliki smeh. Nasprotni glasi so bili iz Laškega okraja, kjer je legija cesara Tiberija doma, in iz Konjiškega, v katerem stanuje poštteni mož g. Posek — ali Požek, kakor so nekteri okorni Pohorci klicali. Spoznali smo pri tej priložnosti vse naše nasprotnike, večidel so pomenčeni ljudje, kožarji, mesarji, oštirji, barantači itd. Med volilnimi možéi so trije cesarski uradniki glasovali za narodnega kandidata, ravno tako eden penzizijoniran oficir; gosp. adjunkt Jurij Wagner pa za g. Poseka, kateri tudi trdi, da je Slovenec, in da je samo iz tega namena kandidiral za čast poslanca, ker so ga celjski konstitucionalni naprosili, in ker bi rad sovraštvo med Nemci in Slovenci v deželnem zboru vtolažil, in pa skrbel, da bi — Štajarci ostali. Smešna in čudna naloga. Koroški Nemci so bili dolgo pod ilirskim gubernijem, ki je svoj sedež imel v Ljubljani, in vendar niso Kranjci postali, temuč prav jedrnatí Nemci, tudi mi še bomo Štajarci, dasiravno bi bili zedinjeni v eno slovensko administrativno celoto.

Na koncu volitve je eden volilnih mož prav glasno zakričal, ko se je g. Žuža zahvalil za izkazano zaupanje: — „g. poslanec skrbite za takošno postavo, da ne bodo razbojnikov, tatov in nepridnežev in lepe „kajhe“ zapirali in jih dobro redili, mi pa z krvavimi žuli plačevali.“ Velik smeh in pravo od strani kmetov.

Mirno razide ljudstvo h kosilu, samo eno komedijo smo še v celjskih ulicah gledali in zvedeli, da je v Celji še sedaj pust. Nekakov „ledrarski ksel“ je jahal z žišakom pokrit, oblečen v oklep, na rokah dolge rokavice, okoli prs s črnoordečim pasom ovit, goli meč mahaje, na vrancu in kričal: Vivat! hoch Deutschland! Ljudstvo je pravilo, da je to bil: der tamische Ritter. Mi smo zastopili to symboliko — in če bode treba, bomo tudi z mečem branili Avstrijo in Slovenijo.

Izdatali in odgovorni vrednik Anton Tomšič.

Politični razgled.

Notrajna politika visi. Naprej ne more, ker sedanje ministertvo nima moč, ki bi mogli in hoteli delati za spravo med narodi, in ker to, kar se je do zdaj napravilo, naprej ne more; nazaj še nečemo, ker je splošna človeška, torej tudi državna slabost, da nerad spozna in prekliče svoje že storjene napake. Samo eno napreduje — finančne zadeve; morebiti nas te pripravijo do spoznanja. Za zdaj so neposredne volitve za državni zbor tisti kozel, katerega v javno puščavo pošiljajo za avstrijske državne grehe.

Predsednik Vakanovič je 1. t. m. odprl hrvaški deželni zbor. Ban je naznanil prihod cesarjev in predsednik je izrekel, da se ima Hrvaška za ta veseli dogodek zahvaliti lepemu vedenju deželnega zbora pri obravnavanju zaradi sprave z Ogrsko in pa staroznani zvestobi hrvaški. Dež. zbor voli slavnostni odbor.

Znani Banhans je bil te dni v Pragi in se je neki dogovarjal s posameznimi voditelji demokratične stranke. Kaj je dosegel, ni še znano, soditi pa se sme, da ne mnogo, kajti vse narodne česke stranke stojé v državopravnih vprašanjih na stališči znane deklaracije.

Na Ogerskem bode začel izhajati slovanski časopis, ki ima služiti — magjarskim namenom. So povsod enaki slovanski nasprotniki, da bi Slované pogreznili, učé se celoslov. jezika. Sicer se na Ogerskem prav pridno bijejo pri volitvah.

V Berlinu si ministerstvo prizadeva, da bi se vse parlamentarno delovanje končalo vsaj do konca meseca maja. Bojé se tam dogodkov, ki bi utegnili mirno posvetovanje motiti. Sploh se po vseh državah na videz kaže veliko miroljubje, vendar pa se vse vojske boji; torej se delajo tudi povsod priprave, da ne bi vojska nikogar nepripravljenega našla.

Z Madrida se poroča: Večina kortes se bo v porazumljenji z vlado najprvo posvetovala o novi nastavi in po tem še le o načinu vladanja, t. j. ali bo Spanija v prihodnje monarhična ali republikanska država.

Razne stvari.

* (V Mirnem na Gradu blizu Gorice) se že več let po zanikarnosti ondašnjega g. dušnega pastirja čisto slovenskemu ljudstvu sv. evangelij namestu v slovenskem, v italijanskem jeziku vsako nedeljo in praznik po nekem kapucinu bere. To je očitna krivica, zoper katero vsi pošteni Slovenci protestujemo! Vendar je slovenskih duhovnikov dovolj na Goriškem, samostanskih ali svetovnih, ki so pripravljeni Slovincem slovenski duhovni kruh deliti. Izgovor župnikov: „Saj Mirenci tudi laški razumijo“, je puhel, kakor jabelko kraj Sodomiškega morja. — To je pač dober komentar k komentarju, ki ga je prinesla ljuba „Dom.“, vsem gospodkam postrežna žena, ki temeljitemu govoru na šempaskem taboru. — Pravico tirjajmo kot možé, prosí se le milosti.

* (Železnica iz Judenburga v Celje.) Kakor pripoveduje „Laib. Ztg.“, so uležili gg. S. Pongratz, S. Bauer in dr. Pongratz pri kupčijskem ministerstvu prošnjo, naj bi se jim dovolilo, da bi smeli začeti tehnične priprave za železnico, ki bi peljala iz Judenburga čez Obdach, Reichenfels, St. Leonhardt, Lavamiund, Dolnji Dravberg, Slov. Gradec, Doliše v Celje. Železnica bi bila 18 milj. dolga.

* (Raglas in razpis.) Četrti občni zbor Matice slovenske je 5. avgusta 1868. leta sklenil, da hoče po izgledu českega „Slovníka naučnega“ izdati slovenski „Slovník naučni“. Za vodstvo tega podvzetja odbor izmed Matičinih udov, izmed katerih imate dve tretjini stanovitno bivališče v Ljubljani in so voljni prevzeti ta trud — izvoli poseben odsek. Temu odseku se na stran dodá sposobni plačani vrednik, kateremu se podá navod v smislu sporočila, ki je tiskano v sporočilnem delu Matičinega koledarja na 17., 18. in 19. strani. Tajniku bode se za splošna vredovanjska dela, popravo sestavkov in tiska in dopisovanja na leto dajalo 200 gold. nagrade in za sestavke, ki se sprejmó v naučni slovník, kakor drugim pisateljem plačalo po 25 gold. za tiskano pólo. Kdor želí prevzeti posel vredovanja slovenskega naučnega slovníka, naj se oglasi pri odboru do 1. aprila 1869. leta. Odbor Matice slovenske v Ljubljani 18. februarja 1868.

Dr. E. H. Costa, predsednik. Anton Lésar, odbornik in tajnik.

* (Razglas odbora Goriškega.) 21. februarja je bila kakor „Dom.“ pripoveduje, že vsa Gorica — v Italiji! Prilepljenih in raztrošenih po mestu je bilo vse polno (natisnjenih) razglasov v smislu tiste nemirne stranke, ki bi rada spravila Goričo pod Italijo. Oklic govori o goriških izseljencih, o taboru Šempaskem, čes, da ga je vlada skrivši napravila, da je z njim Lahe dražila; govori o dogodkih v Palmi kot nasledku tabora, zaradi katerih je zdaj mnogo Goričanov v pravdo zapletenih; grozi vladi (avstrijski) itd. Nesrečnim Goričanom naroča, naj bi se začeli oblačiti v črne, v znamenje žalosti. — Mnogi prilastujejo ta razglas glasovitemu Favetiju.

Listnica vredništva.

Od mnogo strani se nam pošiljajo prošnje in nasveti, naj bi se „Slov. Nar.“ spremenil v dnevnik. Dotičnih dopisov iz različnih razlogov ne moremo tiskati. Vsem prijateljem našega lista in prihodnjega slov. dnevnika enkrat za vselej obetamo, da se „Slov. Nar.“ tisti dan spremeni v dnevnik, ko nam vsaki dosedanjih sprejemnikov pridobi samo še enega naročnika. Na naših prijateljih in slov. rodoljubih torej, ne na naših lastnikih stoji, kedaj bo „Slov. Narod“ dnevnik in ali bo sploh kedaj dnevnik.

Dunajska borza od 3. marca.

5% metalike 63 fl. 40 kr.	Kreditne akcije 301 fl. 50 kr.
5% metalike z obresti v maji in nov. 63 fl. 40 London 123 fl. 70 kr.	
5% narod. posojilo 71 fl. 10 kr.	Srebro 122 fl. 75 kr.
1860 drž. posojilo 103 fl. 30 kr.	Cekini 5 fl. 84 kr.
Akije narod. banke 736 fl. — kr.	

Lastniki: Dr. Jože Vošnjak in drugi.

Tiskar Eduard Janžič.